

SCI-CONF.COM.UA

**SCIENCE AND EDUCATION:
PROBLEMS, PROSPECTS
AND INNOVATIONS**

**PROCEEDINGS OF VIII INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
APRIL 28-30, 2021**

**KYOTO
2021**

SCIENCE AND EDUCATION: PROBLEMS, PROSPECTS AND INNOVATIONS

Proceedings of VIII International Scientific and Practical Conference

Kyoto, Japan

28-30 April 2021

Kyoto, Japan

2021

UDC 001.1

The 8th International scientific and practical conference “Science and education: problems, prospects and innovations” (April 28-30, 2021) CPN Publishing Group, Kyoto, Japan. 2021. 866 p.

ISBN 978-4-9783419-5-2

The recommended citation for this publication is:

Ivanov I. Analysis of the phaunistic composition of Ukraine // Science and education: problems, prospects and innovations. Proceedings of the 8th International scientific and practical conference. CPN Publishing Group. Kyoto, Japan. 2021. Pp. 21-27. URL: <https://sci-conf.com.ua/viii-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-science-and-education-problems-prospects-and-innovations-28-30-aprelya-2021-goda-kioto-yaponiya-arhiv/>.

Editor

Komarytskyy M.L.

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine, Russia and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: kyoto@sci-conf.com.ua

homepage: <https://sci-conf.com.ua>

©2021 Scientific Publishing Center “Sci-conf.com.ua” ®

©2021 CPN Publishing Group ®

©2021 Authors of the articles

TABLE OF CONTENTS

1.	<i>Bezdetko N., Mishchenko O.</i> COSTS FOR REVERSE HEMOSTATIC THERAPY OF INTERNAL CEREBRAL BLEEDING WITH THE USE OF PROTHROMBIN COMPLEX CONCENTRATE.	13
2.	<i>Boyko I., Hryshchenko V.</i> THE INFLUENCE OF THE VEGETATION PERIOD AND GROWING CONDITIONS ON THE FORMATION OF MORPHOMETRIC INDICATORS OF THE MAIN REPRESENTATIVES OF THE GENUS MISCANTUS.	19
3.	<i>Chovpan G., Putnenko I., Tinchurina S.</i> COMPARATIVE CHARACTERISTICS OF STATISTICAL DATA ON THE INCIDENCE OF CANCER IN UKRAINE AND ENVIRONMENTAL FACTORS THAT CAUSE THEM.	27
4.	<i>Datashvili M., Ruseishvili E.</i> IDENTIFICATION OF PROBLEMS OF FORMATION AND USE OF HUMAN CAPITAL DURING THE PERIOD OF INNOVATIVE TRANSFORMATIONS IN GEORGIA.	30
5.	<i>Dovbysh N. O.</i> SOCIAL POLICY OF THE EUROPEAN UNION IN THE CONTEXT OF SOME SOCIAL PROGRAMS OF THE KINGDOM OF DENMARK.	34
6.	<i>Islyamova K. S.</i> ONLINE OR DISTANCE TEACHING AND LEARNING OF FOREIGN LANGUAGES: PECULIARITIES, PROBLEMS AND PROSPECTS.	41
7.	<i>Korchin V. O., Karnaukhova O. Yi.</i> PECULIARITIES OF FLUID DYNAMICS IN THE SEISMICALLY ACTIVE ZONE OF THE EARTH'S CRUST OF THE TRANSCARPATHIAN DEPRESSION (UKRAINE).	45
8.	<i>Korepanov O. S., Okoye C. I.</i> ANALYSIS OF USE OF TELEMEDICINE IN HEALTHCARE ORGANIZATIONS MANAGEMENT.	54
9.	<i>Lazarieva O., Mas A.</i> PROBLEMS OF LAND RELATIONS DEVELOPMENT IN UKRAINE.	61
10.	<i>Lazviashvili N.</i> PEOPLE AND COMPANIES' ATTITUDE TOWARDS RISK.	66
11.	<i>Martyniuk A. S., Zulfigarov A. O.</i> JUSTIFICATION OF THE CHOICE OF ACTIVE SUBSTANCES FOR THE CREATION OF A SOFT DOSAGE FORM OF ANTIPROOPIIC AND ANTI-EDITOR ACTION USING BEE PRODUCTS.	75
12.	<i>Martynuk E. O., Zulfigarov A. O.</i> ALLERGIC REACTIONS AS A SELECTIVE RESPONSE OF THE HUMAN IMMUNE SYSTEM TO THE INFLUENCE OF CHEMICALS.	81

13.	<i>Melnyk N. A., Yurchyshyn O. M., Kopach O. Ye., Fedoriv O. Ye., Sopel O. M., Lototska O. V., Krytska H. A., Bilukha A. V., Tsvyntarna I. Y.</i> BIOSENSORS IN THE MONITORING OF ENVIRONMENT.	87
14.	<i>Onishchuk I. I., Berezhanska N. A.</i> EDUCATIONAL ACTIVITIES OF STUDENTS OF FOREIGN LANGUAGE DEPARTMENT AT THE HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS.	95
15.	<i>Otkhmezuri A.</i> DEVELOPMENT STRATEGY OF REGIONAL TOURISM CLUSTER.	100
16.	<i>Pavliuk O. J.</i> THE CONTRIBUTION OF POLISH ARCHITECTS TO ART NOUVEAU IN YEKATERINOSLAV (DNEPR) AT THE TURN OF THE 19TH/20TH CENTURIES.	104
17.	<i>Popovich E. S., Mikeshova G. P.</i> FEATURES OF “ABSOLUTE” CONSTRUCTIONS IN THE ENGLISH LANGUAGE.	113
18.	<i>Ruseishvili Ia</i> DISINTEGRATION TENDENCIES IN POLITICS OF THE MODERN EUROPEAN UNION.	117
19.	<i>Shcherbakova I. N., Volovod K. O.</i> ORGANIZATION PECULIARITIES OF SPEECH THERAPY WORK IN INCLUSIVE CLASSES.	122
20.	<i>Shchuka H. P., Bezruchenkov Yu. V.</i> PROBLEMS OF HACCP SYSTEMS IMPLEMENTATION IN UKRAINE.	126
21.	<i>Siriduk N. O., Zulfigarov A. O.</i> SOLVING OF THE PROBLEM OF SORTING AND DISPOSAL OF DOMESTIC WASTE ON THE EXAMPLE OF THE ENVIRONMENTAL PROJECT IMPLEMENTATION ON THE TERRITORY OF SLOBOZHANSKA UTC.	130
22.	<i>Sliuta A., Cherevko V., Nedviga M.</i> VULNERABILITY OF ECOSYSTEMS OF CHERNIHIV POLISSYA TO CLIMATE CHANGES OF THE ENVIRONMENT.	137
23.	<i>Sotnykov A. V.</i> LINGUISTIC IDENTITY: ITS TYPES AND APPROACHES TO STUDY.	143
24.	<i>Stadnik N. V., Matushevska O. V., Volynets Yu. O.</i> MONITORING SYSTEM FOR FORMATION OF SELF-ASSESSMENT OF CHILDREN OF SENIOR PRESCHOOL.	151
25.	<i>Tikhonov V. I., Kandyba D. V.</i> THE DATA BASE DESIGN OF THE ACADEMIC FACULTY PLAN.	161
26.	<i>Tikhonov V. I., Muratkov O. O.</i> FUNCTIONAL MODEL OF THE HEATING CONTROL SENSOR NETWORK FOR A SMART HOUSE.	166
27.	<i>Tikhonov V. I., Tsymbaliuk A. A.</i> THE AD-HOC NETWORK DESIGN BASED ON THE IEEE-802.11AC STANDARD.	169

28. *Tikhonov V. I., Voronov D. O.* 172
THE TEACHER QUERY INTERFACE TO THE ACADEMIC SCHEDULE DATABASE.
29. *Yakymchuk M. A., Korchagin I. M.* 177
APPLICATION OF FREQUENCY-RESONANCE METHODS OF SATELLITE IMAGES PROCESSING FOR HYDROGEN AND LIVING WATER ACCUMULATIONS SEARCHING ON ISLANDS OF LONG-LIVERS OKINAWA AND IKARIA.
30. *Yevstihnieiev I. V.* 190
ULTRASONOGRAPHY OF LYMPH NODES: FOCUS ON DIAGNOSTICS AND DIFFERENTIAL DIAGNOSIS OF LYMPHADENOPATHIES IN PRIMARY HEALTHCARE CENTERS.
31. *Аллашукуров Б. Э., Абдукодиров Х. А.* 196
ФОРМИРОВАНИЕ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ РЕСПУБЛИКИ ТАДЖИКИСТАН В УСЛОВИЯХ ПЕРЕХОДНОЙ ЭКОНОМИКИ: ТЕОРИЯ И МЕТОДОЛОГИЯ.
32. *Антонова В. Ю., Безбородько Ю. О.* 202
МОРАЛЬНІСТЬ ЯК ІДЕАЛЬНИЙ ОБРАЗ ЖУРНАЛІСТСЬКОГО БУТТЯ.
33. *Архипов О. Г., Мариношенко О. П., Димарчук Є. С.* 209
ВІБРОЗАХИСНІ СИСТЕМИ КВАЗІНУЛЬОВОЇ ЖОРСТКОСТІ.
34. *Берднікова О. Г.* 217
ПРОДУКТИВНІСТЬ СОРТІВ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ М'ЯКОЇ В УМОВАХ ПІВДНЯ УКРАЇНИ.
35. *Бутузова Л. П., Крачковська О. О.* 223
ЗВ'ЯЗОК ХАРАКТЕРОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ КЛАСНОГО КЕРІВНИКА ТА СТИЛЮ ЙОГО КЕРІВНИЦТВА.
36. *Видавская А. Г., Видавская А. О.* 233
АНТИПОДЫ БОЖЬИХ ПОТОКОВ.
37. *Вишневська Л. Б.* 244
МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ФРАЗЕОЛОГІЇ У ПОЛЬСЬКОМУ МОВОЗНАВСТВІ.
38. *Герасіна Л. М., Погрібна В. Л.* 248
ПОЛІТИЧНА МІФОЛОГІЯ ЯК СПОСІБ ВЛАДНОГО ДОМІНУВАННЯ.
39. *Гончаренко В. А., Лопушняк Л. Я., Дмитренко Р. Р., Бамбуляк А. В.* 258
ЗАСТОСУВАННЯ ІГРОВИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ПРИ ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДІВ.
40. *Григоренко С. М., Образцова М. Є.* 262
АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ЕТАПІВ РОЗВИТКУ ТЕХНОЛОГІЇ ТРАНСКРАНІАЛЬНОЇ ЕЛЕКТРОСТИМУЛЯЦІЇ.
41. *Грись А. М., Артюх Я. О.* 266
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЇ ПІДЛІТКІВ З ДЕВІАНТНОЮ ПОВЕДІНКОЮ.

42.	<i>Грись А. М., Артюшенко К. Р.</i> ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОЇ ГРАМОТНОСТІ ЗАСОБАМИ ТРАНЗАКТНОГО АНАЛІЗУ.	277
43.	<i>Грись А. М., Білодід Т. П.</i> ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДЛІТКІВ З КОМП'ЮТЕРНОЮ ЗАЛЕЖНІСТЮ.	284
44.	<i>Грись А. М., Вакуленко Ю. Г.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВІВ СТРАХУ У МОЛОДШОМУ ШКІЛЬНОМУ ВІЩІ.	290
45.	<i>Грись А. М., Літошко М. О.</i> ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ.	296
46.	<i>Грись А. М., Мельниченко О. В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ ЕМОЦІЙНО-ВОЛЬОВОЇ СФЕРИ НА ВИКОНАННЯ ТРУДОВИХ ОBOB'ЯЗКІВ СПІВРОБІТНИКІВ ОРГАНІЗАЦІЇ.	305
47.	<i>Дахно Р. Ю., Кожухова А. В.</i> ВНЕСОК УКРАЇНИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ПРАВОПОРЯДКУ.	312
48.	<i>Дементьєва О. І., Котляр К. О.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПРОМИСЛОВОГО ВИРОЦТУВАННЯ LAVANDULA X INTERMEDIA В УМОВАХ ПІВДНЯ УКРАЇНИ.	321
49.	<i>Дербак М. Ю., Тях Ю. Ю., Ярема Ю. М., Субота Г. М.</i> ПРИПОЛОНІННІ ЛІСИ НПП «СИНЕВИР» ЇХ ПРИРОДООХОРОННЕ І НАУКОВЕ ЗНАЧЕННЯ.	326
50.	<i>Дите Л. А., Салюкова К. Р.</i> МИРОВОЗРЕНЧЕСКИЙ АСПЕКТ КАК ОСНОВОПОЛАГАЮЩАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ КОМПЕТЕНТНОСТИ УЧИТЕЛЯ МУЗЫКАЛЬНОГО ИСКУССТВА НА НОВОМ ВИТКЕ ЭВОЛЮЦИИ СОЗНАНИЯ.	335
51.	<i>Дмитрук Л. І., Павлюк В. А.</i> ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПРОЦЕСІ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ.	345
52.	<i>Дорош Т. Л., Пасаман В. В.</i> ФОРМУВАННЯ В ЗДОБУВАЧІВ УМІНЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ МУЗИЧНИХ ТВОРІВ.	354
53.	<i>Загородня А. А.</i> РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПРОФІЛЬНИХ ШКІЛ В УКРАЇНІ (2011 -2017 РР.).	362
54.	<i>Зезюков Д. М., Любушкіна Н. Є.</i> ДОСЛІДЖЕННЯ ТРИМАЛЬНОЇ СПРОМОЖНОСТІ ЗВАРНИХ СТИКІВ С21-РИ З КУТОВИМ РОЗМІЩЕННЯМ НАКЛАДОК.	365
55.	<i>Йовдій В. Я.</i> ФІКЦІЙНИЙ НАРАТОР В СТРУКТУРІ ПРОЗИ В.КОРОЛЕНКА ТА П. ІСТРАТІ.	369

56.	Касьяненко К. М., Запорожець А. В. ДО ПИТАННЯ ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИЧНОЇ АНІМАЦІЇ.	375
57.	Клапоушко В. І. РЕДАКЦІЙНА ПІДГОТОВКА ЗАГАЛЬНОПОЛІТИЧНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ГАЗЕТИ.	381
58.	Козачок Л. М., Козачок А. Є. ЗАСТОСУВАННЯ MANAGEMENT SYSTEM ПРИ УПРАВЛІННІ ДІЯЛЬНІСТЮ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.	389
59.	Кордонова А. В. ПСИХОЛОГІЧНА ОБУМОВЛЕНІСТЬ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРІВ ПРИ ОПАНУВАННІ ТЕОРЕТИЧНИХ КУРСІВ.	395
60.	Корінчак Л. М. УСВІДОМЛЕННЯ ВАЖЛИВОСТІ ПРИЧИН НЕДОТРИМАННЯ ПРАВИЛ І НОРМ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ.	401
61.	Король А. М., Городецька А. М. ПЕДАГОГІЧНИЙ ДИСКУРС ЯК КОМУНІКАТИВНА ОСНОВА НАВЧАННЯ.	407
62.	Лакно О. В., Арзуманова І. В., Базян А. А. ТРИАДА СЕЙНТА У ХВОРИХ НА ЦУКРОВИЙ ДІАБЕТ.	413
63.	Левченко Т. М., Дрогобецька О. В. ЗАЛЕЖНІСТЬ ПЕРИОПЕРАЦІЙНОЇ ТЕРМОРЕГУЛЯЦІЇ У ПАЦІЄНТІВ ВІД МЕТОДУ ОПЕРАТИВНОГО ВТРУЧАННЯ.	416
64.	Літвінова Д. Г., Чернуха О. В. ДО 150-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ЛЕСІ УКРАЇНКИ: ПОЕТЕСИ, ДРАМАТУРГА ТА ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНОГО ДІЯЧА.	418
65.	Лопушанський В. М. ПРОБЛЕМАТИКА ЛИСТУВАННЯ МІХАЕЛЯ ГАБЕРЛАНДТА З ІВАНОМ ФРАНКОМ.	423
66.	Лук'янова Г. Ю., Вороняк Ю. Р. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ.	433
67.	Лук'янова Г. Ю., Ворик С. П. ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ В УМОВАХ АДМІНІСТРАТИВНИХ РЕФОРМ.	438
68.	Лук'янова Г. Ю., Гарбарук О. В. ПРАВОВИЙ СТАТУС ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ.	445
69.	Лук'янова Г. Ю., Кім Д. В. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ.	450
70.	Лук'яник Л. В., Піхоцька О. М. МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ НЕТРАДИЦІЙНИХ УРОКІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ ЗА ТЕХНОЛОГІЄЮ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ.	455

УДК 372.4

**МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ НЕТРАДИЦІЙНИХ УРОКІВ УКРАЇНСЬКОЇ
МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ ЗА ТЕХНОЛОГІЄЮ РОЗВИТКУ
КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ**

Лук'яник Людмила Василівна

к. пед. наук, доцент

Піхоцька Орися Миронівна

Магістрантка

Рівненський державний гуманітарний університет

м. Рівне, Україна

Анотація. У статті досліджується проблема методики проведення нетрадиційних уроків української мови за технологією розвитку критичного мислення: з'ясовано сутність технології розвитку критичного мислення та проаналізовано структуру уроків із її використанням; розкрито особливості, що визначають специфіку використання прийомів та методів розвитку критичного мислення відповідно до структури уроку; наведено приклади методів та прийомів, рекомендації щодо їхнього результативного застосування на нетрадиційних уроках української мови в початковій школі.

Ключові слова: технологія розвитку критичного мислення, «Кластер», «Дерево передбачень», «Тонкі й товсті запитання», «Фішбоун», «Шість капелюхів мислення», «Неперервна шкала думок».

Актуальність проблеми. Технологія розвитку критичного мислення — це сучасний напрям, розроблений американськими спеціалістами з педагогіки на основі аналізу та узагальнення досвіду світової психології та педагогічних наук, виходячи із актуальних проблем освіти сьогодення. Технологія являє собою цілісну систему, що формує вміння і навички роботи з інформацією в процесі письма та читання.

Спрямування даної технології відбувається на засвоєння базових компетентностей у відкритому інформаційному просторі, розвиток якостей громадянина у сучасному відкритому суспільстві, який включений до міжкультурної взаємодії.

Проект «Розвиток критичного мислення через читання та письмо» — це спільний проєкт освітян усього світу. Мета такого співробітництва — запропонувати школі навчальні методи, що розвивають критичне мислення та удосконалюють освітній процес. Ефективним можна вважати той навчальний процес, коли діти здобувають максимум знань. І саме використання елементів технології розвитку критичного мислення на практиці є одним із напрямків підвищення якості освіти [1, с. 71].

Аналіз досліджень і публікацій. Дослідженню критичного мислення присвятили свої праці багато науковців. Цей феномен у своїх науково-педагогічних працях досліджували Д. Клустер, А. Бідл, Д. Кларк, Е. Норріс, Д. Халперн, М. Ліпман, Д. Брукфілд, Д. Халперн. Серед українських учених вивченню цього питання приділяють значну увагу В. Козира, Т. Воропай, О. Пометун, С. Терно, О. Тягло.

Однією з основних вимог до обов'язкових результатів навчання в сучасній початковій школі визначаємо уміння самостійно мислити — критично та системно. Учні повинні бути вмотивованими мислити критично, використовуючи те, що вони знають для покращення власного життя та життя суспільства.

На потенціал розвитку критичного мислення вказують документи, ухвалені останнім часом щодо освіти України. Саме тому сьогодні проблема розвитку критичного мислення потребує дослідження у дидактичній площині задля розробки реальних педагогічних моделей, що можуть бути запроваджені в навчально-виховний процес закладу загальної середньої освіти.

Метою статті є вивчення та теоретичне обґрунтування всіх особливостей нетрадиційних уроків української мови за технологією розвитку критичного мислення.

Завдання:

1) з'ясувати стан досліджуваної проблеми у науковій, методичній та психолого-педагогічній літературі;

2) науково та теоретично осмислити можливості використання технології формування критичного мислення на нетрадиційних уроках у початковій школі.

Загальний зміст роботи. Технологія розвитку критичного мислення охоплює набір конкретних методичних методів та прийомів, які необхідні для застосування на різних рівнях освіти, в різних освітніх галузях, формах та видах роботи. Вона розраховується не на механічне запам'ятовування, а на творчий осмислений процес пізнання світу, на розв'язання проблеми та її постановку.

Алгоритм розвитку критичного мислення включає в себе ряд пунктів:

1. Визначення мети та завдання навчання, мотивація інтересу до даної теми (актуалізація особистого досвіду — учням пропонується пригадати, що їм відомо з даної теми, проаналізувати свої знання, включитися в цілеспрямоване навчання).

2. Ознайомлення учнів із новою навчальною інформацією (надання можливості вибору — самостійне опрацювання статті, перегляд фільму, проведення досліду тощо), підтримання пізнавальної активності учнів, критичне сприймання навчального матеріалу, встановлення асоціацій між відомою та отриманою інформацією.

3. Проведення рефлексії (осмислення нового матеріалу, визначення його значимості в особистій системі знань учня, обговорення та аргументація особистих ідей [2]).

Реалізація технології розвитку критичного мислення на нетрадиційних уроках української мови передбачає виділення трьох основних стадій (етапів), в основу яких лягає базовий дидактичний цикл. Кожен етап має своє завдання та мету, а також набір методів та прийомів, які спрямовуються, перш за все, на

активізацію творчої, дослідної діяльності, а потім - на узагальнення та усвідомлення здобутих знань, вироблених компетентностей.

Основними етапами уроку, за умови використання цих технологій, на думку багатьох вчених, є вступна, основна та підсумкова частини. Зупинимося на них детальніше.

Вступна частина уроку (5-7 хвилин), яку в технології розвитку критичного мислення прийнято називати викликом, є етапом мотивації та актуалізації навчання. На даному етапі завдання, які пропонуються учням, сприяють тому, щоб разом із учителем вони: згадали наявний у них досвід, пов'язаний з опрацьовуваною темою; провели переосмислення уявлень та знань (включаючи помилкові); зосереджували увагу на вивченні нової теми; створили зміст для сприйняття нових ідей.

Упродовж цього етапу, так само як і під час усього уроку, важливим є те, щоб учитель говорив менше, а якомога більше надавав слово учням. Роль учителя під час цього етапу проявляється в тому, щоб бути провідником, мотивуючи і стимулюючи учнів до усвідомлених роздумів, уважно слухаючи їхні міркування. На даному етапі учні мають вдосконалити (опанувати) декілька необхідних та важливих способів розвитку пізнавальних умінь учнів. Оскільки вони залучаються до активного згадування того, що вони знають з вивченої теми, це мотивує їх до аналізу власних знань та уявлень. Через визначення рівня власних уявлень і знань, вони визначають рівень досвіду, який поступово збільшуватиметься. Отже, засвоєні раніше знання виводяться на рівень усвідомлення.

Серед великої кількості методів та прийомів організації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти під час вступної частини нетрадиційного уроку можна виділити наступні: *«Кластер»*, *«Бортовий журнал»*, *«Дерево передбачень»*, *«Асоціативний куц»*, *Таблиця «З-Х-Д» (Знаємо — Хочемо дізнатися — Дізналися)*, *«Мозковий штурм»*, *робота в парах*.

Прийом «Кластер». Кластери («Групування») — малюнкова технологія,

суть якої полягає в тому, що посередині аркуша записується чи замальовується основне слово (ідея, тема), а з обох боків від неї фіксуються ідеї (слова, малюнки), певним чином пов'язані з ним. Такі замальовки можна використовувати не тільки для підведення підсумків, але і для пробудження цікавості учнів до теми заняття, спонукання їх до подальшого дослідження, для систематизації знань школярів. При використанні технології «Гронування» учні вчаться активно сприймати матеріал, співвідносити старі знання з новими [1, с. 79].

Прийом «Дерево передбачень». Забезпечує можливість з'ясувати позитивні і негативні наслідки усіх варіантів вирішення проблеми. Цей метод сприяє розвитку не лише креативності та критичного мислення, але і толерантності у відносинах, лаконічності у висловлюваннях, відповідальності за прийняті рішення.

Наступний етап — основна частина уроку (до 25-35 хвилин). На даному етапі здобувачі освіти за активної допомоги вчителя: засвоюють та отримують нову інформацію; здійснюють пошук проблемних запитань щодо нового навчального матеріалу; досліджують та здійснюють спроби застосувати новий матеріал у процесі практичної діяльності; здійснюють аналіз отриманого досвіду; висловлюють нові очікування; пов'язують інформаційне наповнення уроку з власним досвідом; відпрацьовують здобуті компетентності та стратегії мислення.

Усі прийоми та стратегії розвитку критичного мислення, які застосовуються на даному етапі можна поділити на дві групи, відповідно до його смислових частин: сприйняття нового матеріалу, осмислення нового матеріалу. До першої групи прийомів можемо зарахувати: **«Читання та узагальнення в парах»**, **«Читання з маркуванням»**, **«Читаємо і запитуємо»**, **«Тонкі й товсті запитання»**, **«Т-таблиця»** та інші. До другої групи належать: **дискусія**, **«Займи позицію»**, **«Кубування»**, **«Коло ідей»**, **«ПРЕС»**, **«Навчаючи вчуся»**, **«Фішбоун»**, **«Ромашка Блума»**, **картографування тексту чи інформації («Mind mapping»)**, **«Ажурна пилка»**.

Приєм «Товстих і тонких» запитань. Неважко зрозуміти, що «тонкими» є закриті запитання, які потребують коротких відповідей (до 3 слів), що можуть повторювати зміст прочитаного чи почутого. «Товсті» запитання — є відкритими, такими, що вимагають цілісної розгорнутої відповіді, допускають різноманітні версії та ідеї, припущення тощо. Уміння постановки запитання — є надзвичайно важливою навичкою людини з критичним мисленням, саме тому цей досить простий у застосуванні прийом необхідно і бажано використовувати частіше, заохочуючи цим самим формулювання учнями якомога більшої кількості проблемних запитань.

Приєм «Фішбоун». Дослівно перекладається як «риб'яча кістка». Не дарма, адже в основі схема, схожа на рибу, скелет. Ця конструкція допоможе швидко та точно проаналізувати проблему, виявити її причини та наслідки. В кінці потрібно лише знайти правильне рішення. Принцип виконання: у схемі є чотири блоки: голова, кістки та хвіст риби. Голова — тема, питання або проблема, що аналізується; верхні ребра — причини виникнення тієї чи іншої ситуації; нижні ребра — факти, які підтверджують причини чи поняття, що вказані верхніх ребрах; хвіст — висновки із заданої ситуації, або її рішення. Найважливіші поняття розміщуються ближче до голови [4]. Цей прийом сприяє вирішенню складного питання, розкладаючи його на маленькі складові, розумінню суті і можливих шляхів виходу з ситуації.

Останнім підсумковим етапом уроку за технологією розвитку критичного мислення є рефлексія. Критичне мислення є рефлексивним за своєю природою, тому ця частина уроку є найважливішою для його розвитку. Учитель разом з учнями: здійснюють узагальнення основних ідей уроку; висловлюють власну точку зору та особисте ставлення до думок інших; оцінюють здобуті знання та вміння, сформовані компетенції; ставлять додаткові запитання. На даному етапі підтвердили на практиці свою доцільність такі методи та прийоми: **«Шість капелюхів мислення»**, **«Сенквейн»**, **«Неперервна шкала думок»**, **ПМЦ («Плюс, мінус, цікаво»)** та інші.

Використання в роботі педагога методу Е. де Боно «*Шість капелюхів мислення*» як засобу організації продуктивної навчальної діяльності дозволяє сконцентруватися на розумінні й осмисленні однієї проблеми, не розсіюючи уваги. Кожен капелюх передбачає відповідний образ і тип мислення. Даний метод заснований на принципах рольової гри. Одягаючи капелюх певного кольору, учень відіграє певну роль і розглядає проблему з конкретної точки зору. Автоматичне мислення учня перетворюється в зосереджене (свідоме) [5, с. 75-76].

Прийом «Неперервна шкала думок». Одна із найпоширеніших форм обговорення дискусійних питань, мета якої полягає у розвитку в здобувачів освіти здатності приймати особисте рішення та вміння аргументувати власну думку. Розглядаючи протилежні точки зору з досліджуваної проблеми, учні: ознайомлюються з різними позиціями та поглядами; вчаться прогнозувати, які наслідки матиме та чи інша точка зору; на практиці вчаться відстоювати власну позицію; розвивають вміння вислуховувати думки інших; засвоюють додаткові знання з досліджуваної теми.

Організація роботи відбувається наступним чином:

1. Вибирається дискусійна проблема, яка повинна передбачати наявність обґрунтованих, діаметрально протилежних точок зору.
2. Учитель характеризує полярні точки зору. Кожна розглядається досить детально, ґрунтовно.
3. У протилежних кінцях класу мають бути плакати з альтернативними думками.
4. Дайте учням час обдумати та аргументувати свою позицію.
5. Якщо місця в класі досить, запропонуйте учням, оприлюднити свою точку зору і зайняти місце в ланцюгу залежно від своїх поглядів.
6. Попросіть учнів пояснити, чому вони обрали саме це місце. Учні можуть пояснювати причину, але не аргументувати.
7. Оцінка протилежних точок зору.
8. Для того, щоб переконатись, що учні уважно слухають один одного,

слід попросити їх навести аргументи, які, хоч і суперечать їхнім поглядам, але є деякою мірою обґрунтованими, примушують їх замислитись і, можливо, переоцінити свою позицію [6, с. 53].

Висновки з перспективою і результатами подальших досліджень.

Представлена структура уроків за технологією розвитку критичного мислення допомагає педагогу оптимізувати мотиваційний і змістовий компоненти навчальної діяльності учнів. Важливим є обґрунтування кожного виду роботи. Здобувачі освіти працюватимуть із більшою зацікавленістю, якщо усвідомлюватимуть практичну значущість здобутих знань. Обираючи той чи інший вид діяльності, потрібно враховувати, наскільки він сприятиме розвитку самостійності школяра, допоможе йому проявити свою особистість, буде розвивати творчі здібності.

Використання описаних вище прийомів та методів створює можливості для розвитку і формування в учнів навичок критичного мислення, які пов'язуються з умінням пошуку, опрацювання та використання інформації з різних джерел, а також викладу результатів її аналізу в стислій формі. Виходячи з цього, можна стверджувати, що учні на уроці охоплені активною, цілеспрямованою, творчою навчальною діяльністю, залучені до процесу самореалізації та самонавчання, вчать співпрацювати та спілкуватися, обстоювати свою позицію та критично мислити.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Максименко Н. Б., Качак Т. Б. Технології вивчення предметів галузі «Мови і літератури» в початковій школі: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: Тіповіт, 2015. 100 с.
2. Вукіна Н. В., Дементієвська Н. П. Критичне мислення: Як цього навчати. Харків: Видавнича група «Основа», 2007. 112 с.
3. Ярмач Я. Критичне мислення і його розвиток, 2020. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.ea.org.ua/2020/03/20/critical-thinking/>
4. Павленко В. В. Метод Едварда де Боно «Шість капелюхів

мислення» як засіб розвитку креативного мислення у школярів. Сучасні тенденції і пріоритети компетентнісного підходу в підготовці майбутніх фахівців дошкільної та початкової освіти: збірник науково-методичних праць / за заг. редакцією В.Є. Литнєва, Н.Є. Колесник, Т.В. Завязун. Житомир: «Полісся», 2016 с. У 3-х ч. Ч.1. С. 73-78.

5. Пометун О., Пироженко. Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: науково-методичний посібник. К.: А.С.К., 2004.